

Előszó

Amikor valaki könyvet keresgél, valószínűleg a tartalomjegyzéket futja át először, és ennek alapján dönt arról, hogy érdekes lehet-e számára a mű, vagy sem. Az előszóban a szerkesztő hívja fel a figyelmet a könyv értékeire, hasznosságára. A Hadtudományi Doktori Iskolában lassan három éve jelentetünk meg tanulmányköteteket a hadtudományok aktuális kihívásáról, kutatásairól.

Kinek is szól ez a könyv? Elsősorban azoknak, akik a hadtudományok területén oktatnak, kutatnak. Miért is írtuk ezt a tanulmánykötetet? Természetesen azért, mert fontosnak tartjuk megjeleníteni azokat a témákat, amelyeket a kor kihívásai megválaszolandó kérdésként állítanak a kutatók elé. A könyv olvasásakor bepillantást nyerhetünk a hadtudományi kutatások folyamatába, új ismereteket szerezhethetünk, új gondolatokat, összefüggéseket érthetünk meg.

A kötetet tematikusan három részre tagoltuk: a hadászat-hadművészet, a biztonsági tanulmányok, valamint a védelem társadalomtudományi kérdései köré.

A hadászati-hadművészeti fejezetben olvashatunk a célfeladatra készített kumulatív töltetek kialakításáról. Megtudhatjuk, hogy az egyes feladatokhoz a szükséges töltetházak és béléstestek a 21. század technikai vívmányainak segítségével viszonylag gyorsan és olcsón elkészíthetők. Ezek a töltetek nem fém béléstesttel is képesek komoly teljesítményre a tűzserzészeti szakfeladatok során. Betekintést kapunk továbbá a harcászati szintű katonai döntéshozatal folyamatába, megtudhatjuk, hogy a katonai műveletek tervezése a különböző műveleti szinteken általában eltérő eljárásrendszerek segítségével történik. A Magyar Honvédség az úgynevezett harcászati szintű katonai döntéshozatali folyamatot használja a zászlóalj- és annál magasabb szintű harcászati kötelekei művelettervezésének megvalósítására. Ez a folyamat az Egyesült Államok szárazföldi haderőneme által kidolgozott rendszer adaptációja.

A biztonsági tematikájú fejezetben képet kapunk Lengyelország, Szlovákia, Magyarország és Románia biztonsági stratégiájáról. A NATO keleti szárnyán, Közép-Európa térségében négy NATO-tagország határos Ukrajnával, amely ellen 2022. február 24-én Oroszország fegyveres támadást – orosz megfogalmazás szerint „különleges műveletet” – indított. A felsorolt országok 2020-ban, illetve 2021-ben fogadták el új nemzeti biztonsági stratégiáikat, ami az Ukrajna területén zajló orosz–ukrán fegyveres konfliktus kialakulásával különösen időszerűvé teszi az ezeket bemutató tanulmányt. A négy vizsgált NATO-tagország – a háború kimenetelétől függetlenül – várhatóan még szorosabb biztonsági együttműködésre kényszerül a jövőben. Megtudhatjuk azt is, hogy a globális klímaváltozás által főként az Északi-sarkvidéken okozott környezeti s az ehhez kapcsolódó általános politikai, katonai és gazdasági változások, ha nem is közvetlenül, de közvetett értelemben országunkat is érintik. Az ezzel foglalkozó tanulmány vizsgálja hazánk térségbeli szerepvállalását a Föld legészakibb területén az Osztrák–Magyar Monarchia által 1871 és 1874 között végzett tudományos kutatástól kezdve egészen a 2021 végén Alaszkában tartott közös magyar–amerikai hideg égővi harcászati kiképzésig. Egy további tanulmány három, immár több évtizedes tapasztalattal és nemzeti

bizottságok jelentős hálózatával rendelkező nemzetközi nem kormányzati szervezet (a Nemzetközi Kék Pajzs, a Múzeumok Nemzetközi Tanácsa, valamint a Műemlékek és Helyszínek Nemzetközi Bizottsága) tevékenységén keresztül kívánja bemutatni, hogy a civil szektor milyen – a szervezetek jellegéből adódóan puha (soft power) – eszközökkel rendelkezik a tárgyi és épített kulturális örökség védelme terén, fegyveres konfliktusok esetén, vagy a háborúk utáni helyreállítás során.

A védelem társadalomtudományi kérdéseivel foglalkozó fejezet adaptív vezetésről szóló tanulmányából kiderül, hogy napjaink műveleti környezetét alapvetően a globalizáció, a technológiai fejlődés, és az ezek következtében egyre inkább teret nyerő hibrid hadviselés határozza meg. A felgyorsult geopolitikai folyamatok és összetett biztonsági kihívások újfajta vezetési és döntési megoldásokat igényelnek. Az önállóságot és kezdeményezést kevésbé támogató parancsuralmi rendszerrel szemben az adaptív működésre jó megoldás lehet a küldetésorientált vezetés. Egy másik tanulmányban megismerhetjük a vezetés és irányítás fogalmi és rendszerszintű értelmezését az információn alapuló technikai képességek vonatkozásában.

A 21. századi katonai gondolkodásban egyre jelentősebb helyet foglal el a vezetéssel és irányítással kapcsolatos terminológiai kérdések megválaszolása. A rendkívül intenzív és folyamatos technológiai fejlődésnek köszönhető, hogy manapság a katonai műveleteket digitális eszközök és rendszerek támogatják. Mindezek által megvalósulnak a parancsnoki döntéshozáshoz kapcsolódó olyan különleges igények, amelyek az információs környezetben korszerű információszerzési képességeket tesznek elérhetővé.

Bízom benne, hogy minden kedves érdeklődő és olvasó haszonnal forgatja és tanulmányozza majd a kötetet.

A szerkesztő